

УДК 65.012.8 (477)

Алькема В.Г.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри управлінських технологій
Університету економіки та права «КРОК»*

Большотенко І.В.

*здобувач кафедри управління фінансово-економічною безпекою
Університету економіки та права «КРОК»*

МЕТОДИКА ОЦІНКИ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

METHOD OF ASSESSMENT OF ECONOMIC SECURITY AUDITING ENTITIES

АНОТАЦІЯ

У статті представлено авторську методику оцінки рівня економічної безпеки суб'єктів аудиторської діяльності, яка ґрунтується на комплексному аналізі впливу зацікавлених сторін. В якості критерію оцінки рівня економічної безпеки визначено показник збалансованості економічних інтересів суб'єкта аудиту та пріоритетних груп стейкхолдерів.

Ключові слова: економічна безпека, рівень економічної безпеки, методи оцінки, суб'єкти аудиторської діяльності, економічні інтереси, стейкхолдери.

АННОТАЦИЯ

В статье представлена авторская методика оценки уровня экономической безопасности субъектов аудиторской деятельности, основанная на комплексном анализе влияния заинтересованных сторон. В качестве критерия оценки уровня экономической безопасности использован показатель сбалансированности экономических интересов субъекта аудита и приоритетных групп стейкхолдеров.

Ключевые слова: экономическая безопасность, уровень экономической безопасности, методы оценки, субъекты аудиторской деятельности, экономические интересы, стейкхолдеры.

ANNOTATION

The article presents the author's method of assessing the level of economic security business audit, based on a comprehensive analysis of the impact of the parties concerned. As a criterion for assessing the level of economic security Indexes balance the economic interests of the subject of audit and priority groups of stakeholders.

Keywords: economic security, level of economic security, methods of assessment, audit entity, economic interests, stakeholders.

Постановка проблеми. Життєдіяльність та розвиток будь-якого суб'єкта господарювання класично визначаються його здатністю до протидії негативним чинникам впливу оточуючого середовища. Однак на практиці економічна безпека суб'єктів господарської діяльності сприймається як здатність протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам шляхом взаємоузгодження (збалансування чи гармонізації) їх економічних інтересів з інтересами зацікавлених сторін (стейкхолдерів). Результативність захисних дій багато в чому залежить від уміння господарюючого суб'єкта визначити наявний рівень економічної безпеки шляхом оцінки ступеня збалансованості інтересів стейкхолдерів. Про-

блема полягає у відсутності адекватних методик оцінки рівня економічної безпеки окремих груп суб'єктів господарювання за цим показником з урахуванням специфіки їх економічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних дослідженнях з метою оцінки рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання застосовують різноманітні підходи. Прихильники індикаторного підходу використовують методи порівняння фактичних показників діяльності підприємства із граничними на базі поєднання авторських та загальновідомих класичних методик [1, с. 28-82; 2, с. 45-56; 3, с. 330-332]. Відповідно до ресурсно-функціонального підходу, стан економічної безпеки визначають шляхом виокремлення й оцінки рівня безпеки за функціональними складовими [4, с. 285-287; 5, с. 203-208]. Згідно з комплексним підходом, оцінку рівня безпеки надають на базі визначення сукупного критерію [6, с. 156-170; 7, с. 184-187; 8, с. 28-82]. При цьому переважна більшість дослідників використовуює методику, яка базується на розрахунку показників за окремими складовими економічної безпеки з наступним переведенням рівня кожної складової у відносну величину та визначенні інтегрального показника як середньозваженої оцінки складових економічної безпеки господарюючого суб'єкта. Чим ближчий інтегральний показник до одиниці, тим вищий рівень економічної безпеки. Істотним недоліком зазначеної методики оцінки рівня економічної безпеки є відсутність обґрунтованих рекомендацій щодо вибору показників, які найточніше відображатимуть кожну зі складових. До того ж окремі показники не мають загальноприйнятого граничного значення, яке й виступає індикатором оцінки рівня безпеки окремої функціональної складової.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. У процесі функціонування суб'єктів аудиту відбувається поєднання підприємницької, фінансової і професійної діяльності. Тому для

коректної оцінки рівня економічної безпеки треба також враховувати вплив таких якісних характеристик в діяльності суб'єкта аудиту, як репутація, рівень довіри замовників, відданість персоналу тощо. З огляду на це, здійснити достовірну та всебічну оцінку рівня безпеки неможливо без врахування особливостей та специфіки його діяльності. Отже, виникає потреба в розробці методики оцінки рівня економічної безпеки суб'єктів аудиту з урахуванням впливу зацікавлених сторін цієї діяльності.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розробка та обґрунтування методики оцінки рівня економічної безпеки суб'єктів аудиторської діяльності з позиції впливу зацікавлених сторін.

Для досягнення поставленої мети дослідження вирішували такі завдання:

- розглядали поняття зацікавлених сторін (стейкхолдерів) у контексті економічної безпеки суб'єктів аудиту;
- аналізували існуючі аналітичні інструменти для ідентифікації та оцінки впливу стейкхолдерів;
- формулювали етапи методики оцінки рівня економічної безпеки суб'єкта аудиту з позиції впливу зацікавлених сторін;
- представляли результати апробації методики для оцінки рівня економічної безпеки конкретної аудиторської фірми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Специфіка функціонування суб'єктів аудиту полягає в тому, що, по-перше, аудит – це суспільний інститут, який має забезпечувати задоволеність суспільних потреб в гарантії достовірності фінансової звітності для широкого кола користувачів, по-друге, аудит – це форма незалежного фінансово-господарського контролю, внаслідок якого відбувається зниження інформаційного ризику для учасників бізнес-процесів. Відносини між ними підтримуються на основі збалансування чи гармонізації групових й особистих інтересів, не врахування чи ігнорування яких може мати руйнівні наслідки для функціонування й розвитку суб'єкта аудиту. Виходячи з основних положень теорії стейкхолдерів, у контексті економічної безпеки під зацікавленими сторонами розуміємо суб'єкти внутрішнього та зовнішнього середовища, які переслідують певні інтереси, пов'язані з отриманням власної вигоди від взаємодії з аудиторською фірмою, мають безпосередню чи потенційну можливість впливати на її діяльність і які є об'єктом інтересу з боку самої аудиторської фірми.

Для ідентифікації та оцінки впливу стейкхолдерів використовується широкий арсенал інструментів [9; 10; 11]. До найбільш відомих з них належать: *карта зацікавлених сторін*. Інструмент, що дозволяє найбільш адекватно провести ідентифікацію стейкхолдерів; *таблиця інтересів*. Дозволяє отримати оцінку ступеню та сили впливу стейкхолдера на бізнес, а

також оцінку можливості впливу на стейкхолдера з боку господарюючого суб'єкта; *матриця «влада/динамізм»*. Класифікує стейкхолдерів по відношенню до влади, якою вони володіють, і динамізму їх положення; *модель Мендлоу*. Класифікує стейкхолдерів по відношенню до влади, якою вони володіють, і міри їх інтересів. Модель використовують для виявлення виду відносин між суб'єктом господарювання і стейкхолдерами; *модель Мітчелла*. Класифікує стейкхолдерів на групи за мірою їх значущості залежно від одного, двох або трьох атрибутів; *система показників відповідальності – модель ASC (Accountability Scorecard)*. Дозволяє оцінити взаємодію господарюючого суб'єкта та стейкхолдерів за двома типами зв'язків – внесками та стимул-реакціями.

У чистому вигляді жоден із розглянутих інструментів не може бути використаний для ідентифікації та оцінки впливу стейкхолдерів на економічну безпеку суб'єкта аудиту. Застосування вказаних прийомів необхідно підпорядкувати основному завданню – виявити протиріччя між інтересами суб'єкта аудиту та стейкхолдерів, оцінити їх вагомість та терміновість впливу на економічну безпеку. Особлива увага має бути приділена визначенню найменш збалансованих груп інтересів, оскільки саме вони можуть створити джерело реальних загроз економічній безпеці суб'єкта аудиту.

Розгляд суб'єкта аудиту як стейкхолдер-організації дозволяє розробити методику оцінки рівня економічної безпеки з позиції впливу зацікавлених сторін. Запропонований методичний підхід складається з таких етапів:

- 1) ідентифікація стейкхолдерів за ознакою ступеня можливості впливу суб'єкта аудиту на групи стейкхолдерів;
- 2) визначення пріоритетності груп стейкхолдерів за силою їхнього впливу на діяльність суб'єкта аудиту;
- 3) побудова матриці економічних інтересів груп стейкхолдерів, виходячи із смислового аналізу ланцюга «економічні інтереси – економічні загрози» та характеристики ключових показників оцінки взаємодії суб'єкта аудиту та пріоритетних груп стейкхолдерів;
- 4) визначення пріоритетності економічних інтересів груп стейкхолдерів;
- 5) побудова матриці балансу інтересів та розрахунок загального рівня збалансованості інтересів;
- 6) обґрунтування кваліметричної шкали оцінки рівня економічної безпеки, виходячи зі збалансованості економічних інтересів суб'єкта аудиту та пріоритетних груп стейкхолдерів;
- 7) визначення рівня економічної безпеки суб'єкта аудиту та розробка рекомендацій з його підвищення шляхом поліпшення наявного рівня збалансованості інтересів.

На першому етапі для ідентифікації груп зацікавлених сторін використано такий аналітичний інструмент, як карта зацікавлених сторін

(Stakeholder's Map). На ній у вигляді схеми відображаються три сфери впливу суб'єкта аудиту на стейкхолдерів та групи стейкхолдерів в межах вказаних сфер впливу (рис. 1).

До сфери повноважень/відповідальності потрапляють зацікавлені сторони, які перебувають у безпосередньому підпорядкуванні суб'єкта аудиту. Як правило, це група внутрішніх стейкхолдерів, які приймають безпосередню участь в життєдіяльності суб'єкта аудиту та найбільш зацікавлені в результатах діяльності аудиторської компанії – це власники й керівник аудиторської компанії, управлінський персонал та працівники-аудитори. У сфері прямого впливу знаходяться групи зацікавлених сторін, що не підпорядковуються суб'єкту аудиту, проте аудиторська компанія під час розбудови взаємовідносин з ними може використовувати важелі обміну ресурсами або інструменти переконання. До груп стейкхолдерів цієї сфери було віднесено Аудиторську палату України, замовників й споживачів аудиторських послуг, постачальників цінностей та послуг, професійні організації бухгалтерів та аудиторів. Для здійснення впливу на групи стейкхолдерів, що знаходяться в сфері опосередкованого впливу суб'єкт аудиту повинен використовувати підтримку тих груп зацікавлених сторін, що знаходяться у сфері його повноважень або у сфері прямого впливу. Для кращої графічної візуа-

лізації зображення суб'єкта аудиту з'єднано з групами зацікавлених сторін потрійними (сфера повноважень/відповідальності), подвійними (сфера прямого впливу) та одинарними (сфера опосередкованого впливу) лініями. Таким чином, кількість ліній характеризує ступінь можливості впливу суб'єкта аудиту на означену групу стейкхолдерів.

На другому етапі для визначення пріоритетності груп зацікавлених сторін було проведено аналітичне дослідження, у ході якого респонденти визначали вплив стейкхолдерів на економічну безпеку суб'єкта аудиту за ступенем можливості впливати (параметр «Влада») та рівнем вмотивованості здійснювати такий вплив (параметр «Інтерес») за запропонованим переліком зацікавлених сторін. Респондентами виступали особи, що певним чином взаємодіють із суб'єктами аудиту, а саме: керівники, працівники аудиторських фірм, замовники аудиторських послуг, користувачі фінансової звітності підприємств, представники регулюючих органів в сфері аудиту, члени профспілкових організацій бухгалтерів та аудиторів, науково-педагогічні працівники за фахом «Облік і аудит». Оцінка здійснювалася за бальною шкалою від 1 до 5. Найменший вплив оцінювався в 1 бал, найбільший – у 5 балів. Результати бальної оцінки наведено на рисунку 2.

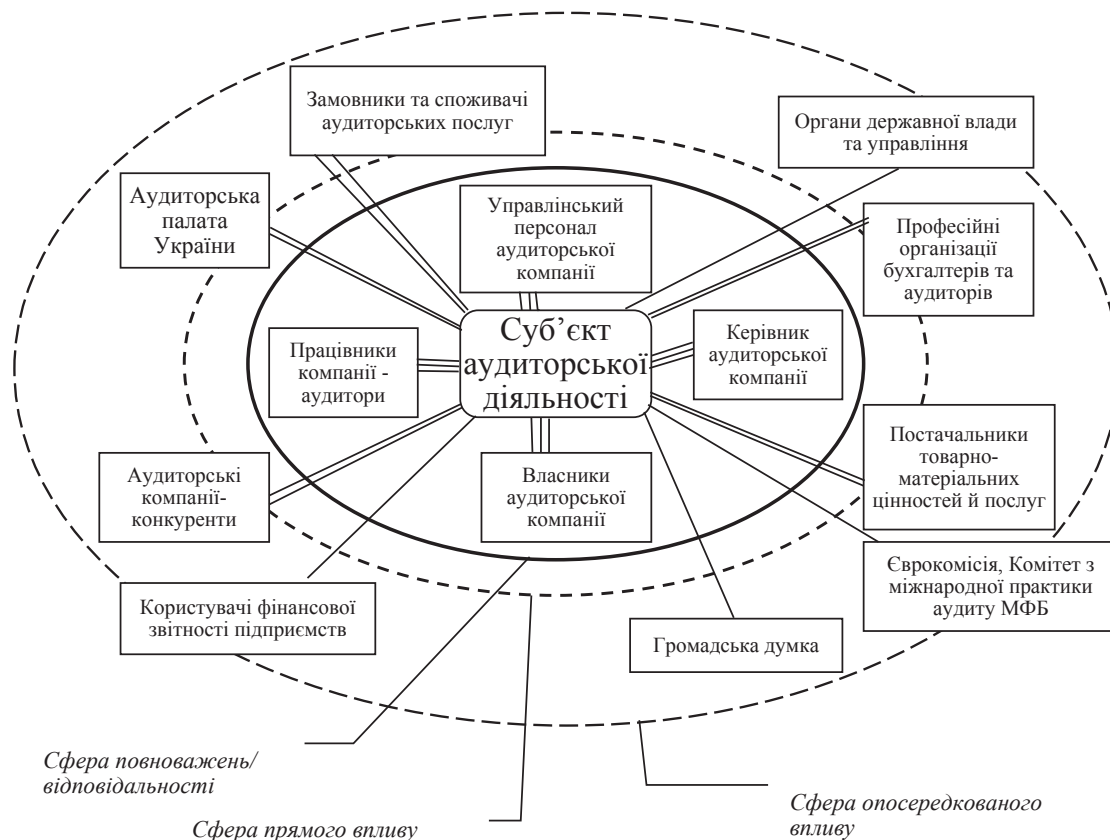
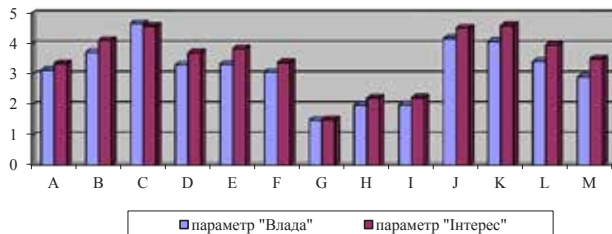

Рис. 1. Карта зацікавлених сторін (стейкхолдерів) суб'єкта аудиторської діяльності

Джерело: складено авторами на підставі [9]

На думку респондентів, ранжування стейкхолдерів як за параметром «Влада», так і за параметром «Інтерес» мають спільну тенденцію. При цьому бальні оцінки параметру «Інтерес» мають дещо вищі середні значення у порівнянні з параметром «Влада». Лише середня бальна оцінка владного впливу Аудиторської палати визначена як така, що перевищує значення параметру «Інтерес».

A. Єврокомісія, Комітет з міжнародної практики аудиту МФБ	G. Постачальники товарно-матеріальних цінностей і послуг
B. Органи державної влади та управління	H. Користувачі фінансової звітності підприємств
C. Аудиторська палата України (АПУ)	I. Громадська думка (ЗМІ, контактні аудиторії)
D. Профорганізації бухгалтерів та аудиторів	J. Власники аудиторської компанії
E. Аудиторські компанії-конкуренти, що діють на ринку аудиторських послуг	K. Керівник аудиторської компанії
F. Замовники та споживачі аудиторських послуг	L. Управлінський персонал аудиторської компанії
	M. Працівники компанії – аудиторів

Рис. 2. Ранжування стейкхолдерів за впливом на діяльність суб'єктів аудиту

Джерело: досліджено та розраховано автором

Пріоритетність зацікавлених сторін за впливом на суб'єкт аудиту визначаємо, використовуючи модель Мендлоу з такими параметрами [10]:

- параметр «Влада»: ступінь здатності впливати на суб'єкт аудиту;
- параметр «Інтерес»: рівень вмотивованості здійснювати вплив на суб'єкт аудиту.

$$\text{Сила впливу зацікавлених сторін (ВЗС)} = \text{«Влада»} * \text{«Інтерес»}. (1)$$

Згідно з моделлю Мендлоу (1), сила впливу стейкхолдерів визначається як добуток параметру «Влада» та параметру «Інтерес». Результат оцінки пріоритетності стейкхолдерів респондентами представлено на рисунку 3. Отже, до ключових груп зацікавлених сторін, що мають найбільший вплив на економічну безпеку суб'єктів аудиту, віднесено: власника аудиторської фірми, Аудиторську палату України, керівництво аудиторської фірми, органи державної влади та управління, конкурентів, працівників фірми та замовників аудиторських послуг.

На третьому етапі виконували побудову матриці економічних інтересів груп стейкхолдерів. На цьому етапі визначали конкретні групи стейкхолдерів, які будуть включені до матриці. Надалі формулювали зміст економічних інтересів шляхом смислового аналізу ланцюга «економічні інтереси – економічні загрози», аналізуючи насамперед значні і руйнівні загрози. Конкретизація змісту інтересів має відповіда-

ти характеристиці ключових показників оцінки взаємодії суб'єкта аудиту та основних груп стейкхолдерів, сформульованих у [12, с. 85-86].

Рис. 3. Пріоритетність стейкхолдерів за силою впливу на економічну безпеку суб'єктів аудиторської діяльності

Джерело: досліджено й розраховано автором

Четвертим етапом оцінки рівня економічної безпеки суб'єкта аудиту є групування та розстановка пріоритетів за інтересами шляхом парного порівняння. Парне порівняння – це метод, що дозволяє встановлювати переваги об'єктів аналізу при порівнянні всіх їх можливих пар без урахування ступеню переваги. Він дає можливість виокремити в кожній парі об'єктів дослідження найбільш важливі [13, с. 239]. Визначення пріоритетності економічних інтересів груп стейкхолдерів виступає ключовим моментом аналізу впливу зацікавлених сторін, оскільки неправильна розстановка пріоритетів може призвести до пустого витрачання ресурсів на задоволення незначущих економічних інтересів та розбудову відносин з «неважливими» стейкхолдерами. У той же час незадоволеність економічних інтересів дійсно значущих груп стейкхолдерів буде утворювати зони прихованих конфліктів, які з часом можуть перетворитися на відкритий конфлікт інтересів, спровокувавши розвиток та дію значних загроз.

Наступним етапом аналізу впливу стейкхолдерів на економічну безпеку виступає побудова матриці балансу інтересів та розрахунок загального рівня збалансованості економічних інтересів. На цьому етапі використовуємо такий аналітичний інструмент, як шкала оцінки для балансування стратегії. Цей інструмент дозволяє виявити групи стейкхолдерів, чиї інтереси задовольняються найбільше та найменше, а також з'ясувати найбільш пріоритетні інтереси серед економічних інтересів всіх груп стейкхолдерів [10]. За підсумковим значенням усієї шкали розраховується відсоток балансування, який має становити не менше 50%. Це свідчить про більш менш прийнятне становище в компанії з точки зору задоволеності економічних інтересів виявлених зацікавлених сторін, тобто аудиторська компанія цікавиться своїми стейкхолдерами та прагне врахувати їхні інтереси. Цілком зрозуміло, що 100% співвідношення бути не може, оскільки економічні інтереси

всіх груп стейкхолдерів ніколи не можуть бути задоволені в однаковій мірі. Результат нижче позначки 50% вказує на слабку зацікавленість аудиторської компанії у задоволенні економічних інтересів груп стейкхолдерів. За наявності значної кількості фактів суперечності, конфліктності інтересів відсоток балансування може приймати від'ємне значення, що є свідченням дисбалансу економічних інтересів суб'єкта аудиту та стейкхолдерів, негативний прояв якого зростає по мірі збільшення від'ємного значення відсотка балансування.

Для обґрунтування шкали оцінки рівня економічної безпеки використано кваліметричний підхід, сутність якого полягає у вимірюванні властивостей явища, які визначаються через якості [14, с. 3], тобто це метод кількісного оцінювання якісних властивостей, станів. Виходячи з авторського розуміння економічної безпеки суб'єкта аудиту як його здатності протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам шляхом взаємоузгодження та збалансування економічних інтересів суб'єкта аудиту з інтересами стейкхолдерів, вимірювання якісного показника «рівень економічної безпеки» проводили за допомогою показника збалансованості економічних інтересів, кількісна міра якого визначається значенням відсотка балансування. Оскільки кожен множину – якість можна розглядати як модифікацію цієї якості у ранжованому ряді інших модифікацій, які різняться ступенями інтен-

сивності якості [14, с. 52], рівень економічної безпеки стратифіковано за ступенями інтенсивності негативного впливу загроз на економічну безпеку та зниження здатності суб'єкта аудиту до протидії загрозам. При цьому стратифікація рівнів економічної безпеки здійснена за такими формами негативного впливу загроз, як кризова ситуація, криза, катастрофа, від верхньої межі позитиву – безпечного рівня, до нижньої межі негативу – катастрофи. Для побудови шкали оцінки рівня економічної безпеки застосовано ординальний (стратифікаційний) тип шкали, на якій градація виконується за допомогою ординальних чисел, а визначення певного значення є вимірюванням в точці [14, с. 81]. У формалізованому вигляді шкала оцінки рівня економічної безпеки суб'єкта аудиту подана на рисунку 4.

Представлена методика оцінки рівня економічної безпеки була апробована в практиці діяльності конкретних аудиторських компаній. Розглянемо основні результати використання запропонованої методики на прикладі однієї з них.

Для оцінки рівня економічної безпеки аудиторської фірми проаналізовані економічні інтереси таких груп стейкхолдерів, як керівник аудиторської фірми (він же виступає і власником), працівники-аудитори, Аудиторська палата України, органи державної влади та управління, замовники і споживачі аудиторських послуг та аудиторські компанії-конкуренти. Після побудови матриці економічних

Рис. 4. Шкала оцінки рівня економічної безпеки суб'єкта аудиту за мірою збалансованості економічних інтересів

Джерело: авторська розробка

інтересів зазначених груп стейкхолдерів та визначення методом парного порівняння лінійки пріоритетних інтересів у розрізі кожної групи здійснено оцінку балансування економічних інтересів, результати якої представлено у таблиці 1.

Порахувавши сумарні значення у стовпчиках матриці, отримуємо такі результати: керів-

ник аудиторської фірми – зацікавлена сторона, чий інтереси враховані найкраще за інших; органи державної влади та управління – стейкхолдер, чий інтереси задоволені найгірше. Інші групи стейкхолдерів знаходяться у більш-менш однаковому становищі, оскільки в цілому мають практично схожі сумарні значення, розкид між якими є незначним.

Таблиця 1

Шкала оцінки для балансування економічних інтересів пріоритетних груп стейкхолдерів АФ «Аудит»

Група стейкхолдерів Перелік економічних інтересів	керівник	працівники-аудитори	Аудиторська палата України	органи державлади та управління	замовники й споживачі послуг	аудиторські компанії – конкуренти	Разом
1. дотримання норм професійної етики та стандартів аудиту	3	3	3	0	3	3	15
2. збільшення прибутковості діяльності фірми	3	0	0	1	0	-1	3
3. підвищення репутації аудиторської компанії	2	1	1	0	2	-1	5
4. задоволеність якістю аудиторських послуг	3	2	2	0	3	1	11
5. задоволеність рівнем оплати праці, умовами організації роботи та морально-етичним кліматом в колективі	3	3	0	0	0	0	6
6. надійність системи внутрішнього контролю якості аудиторських послуг	2	1	2	0	1	0	6
7. прозорість та відкритість діяльності аудиторської фірми	1	1	2	2	2	1	9
8. обмін досвідом шляхом співпраці в професійних організаціях	1	1	2	0	0	1	5
9. виконання зобов'язань суб'єкта аудиту перед АПУ	2	0	3	0	0	2	7
10. виконання податкових зобов'язань суб'єкта аудиту	-2	0	0	3	0	0	1
11. виконання обов'язків суб'єкта первинного фінансового моніторингу	-1	0	0	3	-3	-1	-2
12. цивілізована конкурентна боротьба за корпоративні ресурси, за замовника, за доступ до новітніх технологій аудиту	2	1	2	1	1	3	10
13. підвищення рівня технологій аудиту	2	2	2	1	2	2	11
14. зниження податкового тиску та державного контролю	3	1	1	-2	1	1	5
15. відсутність лобювання інтересів окремих фірм в державних та регуляторних органах	3	0	-1	-2	0	3	3
16. виконання договірних умов між аудиторською фірмою та замовниками	3	3	0	0	3	0	9
17. задоволеність замовників співвідношенням «ціна/якість» аудиторських послуг	2	1	0	0	3	0	6
18. створення відповідного нормативно-регуляторного забезпечення для здійснення аудиторської діяльності	2	1	2	2	1	2	10
19. відповідність національного законодавства в сфері аудиту європейським вимогам	1	1	2	2	1	1	8
20. неупереджений зовнішній контроль якості аудиторських послуг	3	2	3	0	1	3	12
Разом	38	24	26	11	21	20	140

Джерело: досліджено та розраховано автором

Сумарні результати за строчками матриці дають уявлення про найбільш важливі напрями інтересів у даний момент, на задоволення яких й слід спрямовувати ресурси аудиторської фірми. Отже, до найбільш затребуваних інтересів належать: дотримання норм професійної етики та стандартів аудиту; неупереджений зовнішній контроль якості аудиторських послуг; задоволеність якістю аудиторських послуг та підвищення рівня технологій аудиту.

Аналізуючи підсумкові значення за стовпчиками матриці, можна зробити висновок, що не всі зацікавлені сторони є задоволеними згідно власних пріоритетів. Одночасно за сумарними значеннями у строчках матриці можна визначити інтереси, найбільш чи найменш значущі серед стейкхолдерів. Практично для всіх груп є важливим створення відповідного нормативно-регуляторного забезпечення аудиторської діяльності та цивілізована конкурентна боротьба за ресурси, замовника, доступ до новітніх технологій аудиту. Тоді як збільшення прибутковості діяльності фірми, надійність системи внутрішнього контролю якості аудиторських послуг, відсутність лобіювання інтересів окремих фірм в держорганах та АПУ є важливими переважно лише для керівника аудиторської фірми.

Відсоток балансування (% balans) визначаємо як співвідношення підсумкового значення шкали ($\sum_{\text{шкали}}$) до максимального можливого (MAX), яке обчислюється за такою формулою:

$$\text{MAX} = k * m * n_{\text{max}}, \quad (2)$$

де k – кількість зацікавлених сторін; m – кількість інтересів зацікавлених сторін; n_{max} – максимальне значення оцінки за обраною шкалою оцінок (+3).

Отже, $\text{MAX} = 6 * 20 * 3 = 360$.

Як видно з таблиці 1, $\sum_{\text{шкали}} = 140$, тому $\% \text{ balans} = 140 / 360 = 38,9\%$.

Значення ступеня збалансованості економічних інтересів становить 38,9%, що відповідає такому рівню економічної безпеки, як кризова ситуація (див. рис. 4). Для того щоб підвищити рівень економічної безпеки АФ «Аудит» до безпечного рівня, слід домогтися підвищення відсотка балансування інтересів при наймі до 50%. Для цього, насамперед, потрібно визначити, інтереси яких груп стейкхолдерів виявилися найменш враховані, та з'ясувати, які інтереси вступають між собою у протиріччя чи мають негативний вплив на пріоритетні інтереси. У даному випадку групою стейкхолдерів, інтереси яких виявилися найменш враховані, є органи державної влади та управління. Згідно з картою зацікавлених сторін (див. рис. 1), ця група знаходиться в сфері опосередкованого впливу з боку суб'єкта аудиту, і тому у нього практично відсутні важелі впливу на означеного стейкхолдера. За такої ситуації аудиторській фірмі треба шукати стейкхолдерів-союзників серед аудиторських фірм – конкурентів та намагатися шляхом співпраці в професійних ор-

ганізаціях спільними зусиллями підвищувати роль і значення аудиту в бізнес-середовищі.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, у роботі розроблено та обґрунтовано авторську методику оцінки рівня економічної безпеки суб'єктів аудиторської діяльності з позиції впливу зацікавлених сторін. Запропонований методичний підхід дозволяє визначити наявний рівень економічної безпеки шляхом аналізу рівня збалансованості економічних інтересів аудиторської компанії та пріоритетних груп стейкхолдерів. Встановлення груп стейкхолдерів, інтереси яких є найменш задоволеними, дає можливість розробити низку організаційних заходів щодо політики безпеки, спрямованих на пошук варіантів ефективної взаємодії зі стейкхолдерами.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / [В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко та ін.]. – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с.
2. Мороз О.В. Концепція економічної безпеки сучасного підприємства : монографія / О.В. Мороз, Н.П. Карачина. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 241 с.
3. Матвійчук Л.О. Методи визначення рівня фінансової безпеки підприємства / Л.О. Матвійчук // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 4(54). – С. 330-332.
4. Пилипчук А.А. Зміст економічної безпеки підприємства з точки зору ресурсно-функціонального підходу / А.А. Пилипчук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 4. – С. 285-287.
5. Судакова О.І. Удосконалення управління економічною безпекою підприємництва в Україні / О.І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 11. – С. 200-210.
6. Мойсеєнко І.П., Марченко О.М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : навч. посібник / І.П. Мойсеєнко, О.М. Марченко. – Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів, 2011. – 380 с.
7. Якубович З.В. Недоліки методик оцінювання рівня економічної безпеки підприємства та шляхи їх усунення / З.В. Якубович [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/12384/1/1%D1%96ki%.pdf>.
8. Франчук В.І. Особливості організації системи економічної безпеки вітчизняних акціонерних товариств в умовах трансформаційної економіки : монографія / В.І. Франчук. – ЛДУВС. – Львів, 2010. – 440 с.
9. Фурта С.Д. Карта заінтересованих сторін – інструмент аналізу оточення бізнесу / С.Д. Фурта, Т.Б. Соломатина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ini21.ru/?id=831>.
10. Абросимова Е.Б. Системний аналіз стейкхолдерів / Е.Б. Абросимова, І.М. Седельникова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hse.ru/data/2013/03/05/1292978681>.
11. Верхоглядова Н.І. Оцінка впливу стейкхолдерів на управління стійкістю функціонування будівельного підприємства / Н.І. Верхоглядова, І.В. Кононова // Економічний простір. – 2011. – № 53. – С. 187-197.
12. Більботенко І.В. Оцінка рівня економічної безпеки суб'єктів аудиторської діяльності з позиції впливу зацікавлених сторін / І.В. Більботенко // Актуальні проблеми сучасної на-

- укової думки : матеріали наук.-практ. конф. молодих учених (Київ, 14 листопада 2014 р.) // ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». – К. : Університет економіки та права «КРОК», 2014. – 486 с.
13. Сіменко І.В. Проблеми формування аналітичної інформації щодо якості систем управління підприємствами: визначення аналітичного інструментарію / І.В. Сіменко // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 3(53). – С. 237-241.
14. Циба В.Т. Основи теорії кваліметрії : навчальний посібник / В.Т. Циба. – К. : ІЗМН, 1997. – 160 с.